

HEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetés helyben, vidéken:
 1 óra 1:50 K 1 óra 2 K
 1 évre 18 K 1 évre 24 K

Szerkesztő és kiadóhivatal: Szent István-tér 1. Telefon 208.

Felélős szerkesztő: Hajós József.

Figyelő.

Annak elbeszélése nyomán mondom el, akivel a következő eset megtörtént.

Az államvasutaknál volt, mint kisebb rangú tisztviselő alkalmazásban a mi elbeszélőnk. Vallására nézve református, apja meg egy kis falunak református papja volt. A faluról egészséges magyar lelket vitt be magával a város hivatalos szobájába, véreből pedig magyar erzekék lüktettek. A magyar ember szereti a szóki mondatát a beszédben ép ugy, mint irásban. Elbeszélésünk idején, falu helyeken divatos újság volt valami „magyar nemzeti” vagy „nemzeti lobogó”-c. ha kimondtam nem is református, de antiszemita lap. Ezt az újságot szokta a mi elbeszélőnk otthon és hivatalában is olvasni, tehát Pesten is megvenni, mint hivatalnok.

Egyik napon lázas mozgalom sürgött-forgott a hivatalban, mert hivatali főnök látogatást vártak. Csakugyan meg is jött a látogató. Schwarz Mór főnök ur. Iróasztalról iróasztalra járt, hogy felül vizsgáljon, ellenőrizzen. Természetesen a mi református pap fia hivatalnokunknak asztalához is leült. A főnök ur szénéz egy pillantással a kis tisztviselő iróasztalán és megakadt szeme az ott heverő „nemzeti lobogón”. „Maga ez olvassa? (gy a főnök) Igen (felel rá a kérdező). „Azonnal dobja tűzbe!... „De kérem meg nem olvastam el, ezt a számot.” — Erre a főnök ur nyul a „nemzeti lobogó” után, hogy tűzbe dobja. No csak ez hiányzott a mi emberünknek: „Kérem főnök ur, ezt az újságot én fizettem ki, tehát csak én dobjathatn tűzbe. Főnök ur meg csak oly újságot dobhat a tűzbe, amelyet főnök ur a saját pénzén vásárolt.” — A főnök ur ezek után a hivatalos látogatást félbehagyta és eltávozott. Nemsokára megjelent a főnök ur hivatalos szolgálja, hogy arról az iróasztalról a „nemzeti lobogót” a tűzbe dobja. De a szolgál se tudta megtenni amit ura parancsolt neki.

A következő napon ezt a hivatalnokot felfüggesztették, vizsgálatot indítottak ellene, de eredmény nélkül. Ezután annyit dobáltak, hogy végre rövidesen, fiatalon nyugdíjaztatását kérte. Falura jött, vett szőlőt. Most szőlős gazda. Borát csak magyar embernek adja el, borkereskedőnek soha. Igas, hogy fia is elakadtak a középiskolában amiatt, hogy apjuk otthagyta a várost. De azért ezek is jó kenyérbes jutottak, bár vezető állásba a fél

középkisbői végzettségük miatt nem kerültek. Pedig kar éret, mert jó tehetségűek és ritka becsületesek.

Ime Magyarországon egy magyar családnak sorsát így intézte

el a „nemzeti lobogó”, szóval egy antiszemita híradó újság, illetőleg e miatt a főnök ur Schwarz Mór.

(Szerd: Talán azért járják a hivatalnokok a Pesti Hírlapot?)

Egy tiltakozásról.

A közgyűlésnek a közlélményi bizottság javaslata tárgyában hozott határozata elleni felelőbebeszélésben reámutattam, hogy a közönség nincs elismeréssel a közlélményi bizottság azon működése iránt, amely a nagy nyereség produktálása utáni törekvésben nyilvánul meg és állíthatom igazoltságra hivatkoztam egy népgyűlési határozatra.

Mikor felelőbebeszéltem törvényellenesen és szokatlannal a közlélményi bizottság elé kerül, akkor Steiner Géza és Vágó Urak felelőbebeszélés fent megjelölt része ellen tiltakoztak, mert szerintük a munkásság helyesli a közgyűlési határozatot.

Steiner és Vágó uraknak igazuk van abban, hogy midőn a közönségre hivatkoztam, akkor az alatt a munkásokat is értettem, ha talán nem is valamennyit.

Steiner és Vágó urak nyilatkozata dacára merem állítani, hogy a közönség fogalma alá jogosan vettem a munkásságot is, mert a munkásság különböző rétegeiből, — tehát nemcsak az ipari és szakszervezeti munkásság köréből, hanem a gazdasági munkások köréből is igen sokan fordultak pa nasszal hozzám, kifogásolva a közlélményi bizottság gazdálkodását.

Mikor a felelőbebeszélés vonatkozó részét írtam, akkor már értesültem arról, hogy a vasúti munkásság körében a közgyűlési határozat elleni tiltakozást mintegy ezren, közülük igen sok szociáldemokrata szakszervezeti munkás, — aláírták. Ily körülmények között talán megengedik nekem Steiner és Vágó urak, hogy a közönség fogalma alá joggal vontam a munkásságot is.

Nincs okom és jogom feltenni Steiner és Vágó urakról hogy ezeknek az aláírásoknak a valóságát, megtörténtét el ne ismernek dacára, hogy csak mintegy 400 munkás aláírásos tiltakozását csatolhattam a felelőbebeszéléshez, mert hiszen nekik jobban kell tudni mint nekem hogy az a több-százra menő megtörtént aláírás miért, kinek a közbelépésére és mely indokból vonatolt vissza.

Az aláírások visszavonása dacára is Steiner és Vágó urak engedjék meg nekem, hogy én azoknak az önként, saját elhatározásból adott tiltakozó aláírásoknak erkölcsi erejét elismerjem, és azon munkásokat is a tiltakozók közé számítsam. Az aláírások visszavonatt, és emiatt aláírásaik tényleg nem is kerültek a hivatalos iratok közé. Ugyanis abban a szerény véleményben vagyok, hogy a munkások igazi érzelmüket akkor fejezték ki, a mikor saját elhatározásukból a közgyűlési határozat elleni tiltakozó nyilatkozatukat kiállították és nem akkor, mikor azt minden valószínűség szerint, külső befolyás hatása alatt visszavonták.

A további vitát elkerülendő Steiner és Vágó uraknak ajánlok egy módot, amely esetben a munkások, — tekintet nélkül arra, hogy szakszervezetiek e, avagy nem, — megnyilatkozhatnak, hogy az én szociális, — ha nem is szociáldemokrata álláspontomat helyeslik e a közlélményezés tekintetében, avagy Steiner és Vágó urakét.

Ez a mód a következő: Állíthatnának fel Steiner és Vágó urak a közlélményi bizottság nján két boltot. Az egyikben árusítsák az élelmi cikkeket a beszerzési áron csak

annyival felül, a mennyi a takarékos és okos gazdálkodás mellett előforduló rezszi és esetleges árutárosodás fedezésére szükséges, szóval minimális haszon mellett, például adják a 22 filléres burgonyát 34 fillérért, mint más városban is adták, a többi árut hasonló áron; a másikban pedig oly methodus szerint, mint jelenleg gazdálkodnak, nagy rezszi költség és nagy nyereség mellett, például a 22 filléres burgonyát 80, vagy 60 fillérért, természetesen a többi élelmi cikkeket is ily módon, és ha e két bolt közül a munkások az árutakat ott vásárolják, ahol a burgonyát 60, 80 fillérért és nem ott, ahol 34 fillérért árusítják, akkor elismerem, hogy Steiner és Vágó urak közlélményi felfogása helyesebb, és tiltakozásuk jogosult, hogy akkor a munkásság érdekét az szolgálja, aki szükségtelenül nagy haszon mellett drágán árusít és nem az, aki tiltakozik a közlélményi bizottság azon eljárása ellen, hogy a nagy rezszi kiadás mellett még százezerekre menő hasznot gyűjtsön, éppen a legszegényebb néposztály rovására.

Ha azonban a munkásság azon közlélményi boltból vásárol, ahol élelmi cikkeket olcsóbban kapja, akkor meg engedik nekem Steiner és Vágó urak, hogy a munkásságra joggal gondoltam felelőbebeszélésben meg az esetben is, ha nem tudtam volna, hogy közülük ezren irásban is tiltakoztak a közlélményi és közgyűlési határozat ellen.

Dr. Holly Géza.

— Városi Ó. H. J. ülése. A városi Ó. H. J. ma délelőtt tartott ülést a Szűts Jenőné elnöklétével. A bizottság 4000 kor. segélyt szavazott meg a segélyre jogosultaknak.

— Középkisbői katonai szellem. Apponyi közoktatási miniszter a minap rendeletet adott ki a középkisbői tanulóinak adoknás szellemben való nevelése dolgában. Nyomatékosan eirendeli a miniszter, hogy február havától kezdve a középkisbői hatodik, hetedik és nyolcadik osztályának a növendékei élelmi katonai oktatásban résztüljenek.

Szociáldemokrata mérnökök.

A lapok tudósítást hoztak a magyar mérnökök szociáldemokrata szervezetének megalakulásáról.

Miután alig tételezhető fel, hogy a magyar mérnökségnek, mely a dolgozó középosztály tekintélyes és nagybecsült részét képezi — akárcsak egy csekély csoportja is oly mélyre aljasodott volna, hogy érvényesülését a magyarországi igazga, nemzettagadó és népamító facér zsidó vicegek által vezetett szociáldemokrata táborban keresné, azonnal utána néztünk, hogy kik ezek tulajdonképpen? Nem-e ismét a nagyközönség félrevezetéséről és megtévesztéséről van szó?

Nem csalódtunk! Azon a bizonyos tömörülésen résztvettek, valamint a megalakult szervezet vezetőinek nevei között alig akad egy vagy két olyan egyén, kinek egyáltalán joga volna a mérnöki cím viseléséhez.

Tudvalevő dolog, hogy a mérnöki cím Magyarországon ma még köz préda és bárki, minden képesség felmutatása nélkül is szabadon és büntetlenül használhatja ezt a Kir. József Műegyetem által megadott szép és tisztességes címet.

Ily cimbitörlokről van szó itt is, akik a magyar mérnökség

nevében ily lealázó szerepre mérésztettek vállalkozni. Hogy ezek a „gyakorlati mérnökök” kicsodák, elég néhány nevet a vezetősegből felsorolni: Helfgott Ármin, Hoffmann-Pickler, Klein Perl és i. t. elvtársak. Kiváncsiak vagyunk, hogy ezek után még nem látják-e az intéző körök elérkezettnek az időt arra nézve, hogy a mérnöki cím és hatáskör — akárcsak az orvosi, vagy ügyvédi — törvényhozás útján is biztosíthatóak?

Férfiakat

a kereskedelmi pályára.

A foglalkozások semmiféle ágában sem alkalmazzák őket oly nagy számban, mint a kiskereskedelemben. Rettenetes igazság ez! Ez a szükségszerűség és kereskedői érzékkel nevezve: borzalmas katasztrófa a jövőre az eddig még hiányos magyarországi fiatal, csak nem kezdő kereskedelemre.

A női alkalmazotkai nemcsak a férfiségüket pótolják, de a fiatalok beszerződését is gátolják. Csak, önző a magával törődő, a jelennek élő kereskedőnek nem okoz szomorúságot ez a megállapítás. Vegyük csak bonckés alá mi lesz ezekből az átlagos se nem tanult, se nem intelligens, se nem kereskedő, se nem dolgozó, se nem házi, így hát nem is paraszt, nem is úri, a kereskedésekben őt megillető foglalkozástól elszakított, egyben kiutasított 14—18 éves álltalban szegény leányalkalmazottakkal, ha majd egyszer ezek megszűnnek 14—18 évesek lenni.

Tégyük magunkat túl ezen a komoly kérdésen és mondjuk, hogy ez legyen az ő magándolgjuk. De az kell, hogy foglalkoztasson bennünket, hogy ha ezen gyengefeszítésre igényt tartó női alkalmazottak a fiatalok beszerződését gátolják, honnan fogjuk venni a jövő fejlődéséhez mellőzhetetlenül szükséges kiegészítő, részét, a tanult, intelligens, gyakorlatot, az éltrevaló országismeretekkel, a kereskedelmi szokások ismereteivel, az export, és import gyakorlatával rendelkező, több nyelvet beszélő úri magyar kereskedőket? Hiszen, ha a nők a rendelkezésre álló képességeket felhasználják, legtöbb, ha egy szimpla szatócs nivójára emelkedhetnek. A gyakorlatom igazolja, hogy a már készletben meglévő áru eladása, amit nálunk a nőkre biznak, semmiféle képességet nem igényel, ellenben annak megválasztása, a megfelelő összehötytetések (fontos) kiválasztása, szerződések megkötése s az abból származható előnyök kivétel, ezek már fobb kellékei a rátermétségeknek, amelyeknek keresztlivitelére nők csak nagyon kevesen alkalmasak.

Nem a női alkalmazotkai ügyrendezésébe van tehát szükségünk, amint azt a „Jövő nője” című feminista újság megírta, hanem főleg a férfikereskedők nevelésére; akik a háború alatt változatlan okok miatt megfogytak: ki tönkrement, ki meggazdagodott, megbetegedett kiöregedett, elhalt. Ezeket kellene valamiképpen általános érdekből de különösen magyar nemzet érdekből sürgősen pótolni.

Befejezésül a szülőkhez! Laikus képzelődés az az általános kislavári hit, hogy szegényember gyermekeiből nem lehet önálló kereskedő. Én meggyőződésből, jólélekkel állítom az ellenkezőjét, aminek

szerezhető meg. Háború előtt a papiros ára a nyomtatás egyebbeli költségei mellett alig számított, ma pedig az amugyis ábrornis nyomdaárak több mint 50 százalékát alkotják.

Napjainkban roppantul megdrágult a gondolatközvetítés, mert drága a papiros és drága a munka, melyel a gondolatot a papírosra rögzítik. A betűk ólomkatonái a történelem folyamán sohasem voltak oly követelőző, drágán fizetett szoldoskatonák, mint épen napjainkban.

Egyik tudományos folyóiratunk legújabb számában panaszkodik, hogy amíg egy nyomtatott ívének 2700 példányában való előállításért a nyomdának 1913-ban csak 325 koronát fizettek, addig 1917-ben 840 koronát, az idén pedig már 1544 koronát kell fizetniök. Az áremelkedés tehát 475 százalékos! Egy másik tudományos folyóiratunk az előfizetési ár emelését azzal okolja meg, hogy a háború óta nyomtatott intéző nyolcszor emelte az árakat.

Meg kell szüntetni a testi és szellemi munka értékelése között meg mindig fennálló aránytalanságot. Okvetlenül szükséges, hogy legyenek idealista írónk, akik nem pénzért, hanem az összesség érdekében dolgoznak. Azt vélem, hogy pénzért becses művet megenni sem alkotott mert, a pénz nem adhat ihletet sem művészeknek, sem írónak. A méltányosság mégis azt sürgeti, ugye bár, hogy legyen az írónak, ha valóban meg-

bizonyítására sokat tudnék még írni, azonban a főkellékeket meg adom már itt.

Tanulni és tanulni akarni, becsületessé lenni és maradni, annyi tőke ez, amennyi egy üzlet megnyitásához épen elég.

Rudbányai Imre.

Egy házasság a XX. században.

Érdekes kis szenzációja van egyik mátraaljai anyakönyvi hivatalnak. Egy házasságkötés körül merültek fel olyan váltak akadályok, amik a házasság megkötését teszik problémákkussá.

K. I. tartalékos nemrégiben eljegyezte egy községi lakos leányát. A leány anyja görög katolikus, az anyja pedig izraelita. Amikor a leány 1900-ban megszületett; a róm. kath. templomba viték, ahol megkeresztelték s a nevét bevezették a piébánián a kath. anyakönyvbe. Amikor azonban az állami anyakönyvi hivatalnál is bejelentették, ott a törvény alapján zsidó vallásúnak vezették be, a törvény szerint ugyanis görög katolikus és a zsidó között nincs konkordátum s mert reverzlist sem mutatnak fel, azért a születési matrikulába zsidónak írtatták. A ténleges helyzet tehát az, hogy a leány katolikus, mert hiszi a keresztvízet nem lehet leszádni róla, a jogi helyzet pedig az, hogy a leány zsidó.

A leány a völégénye kedvéért katholicizálni akart, illetve a polgári anyakönyv adatait akarta korrigálni. A törvény szerint azonban ehhez csak akkor van

PAPIROSHIÁNY ÉS A KULTURA.

Írta: Hajós József.

Bizonyítani felesleges, hogy napjainkban főleg a papiros a gondolatok közvetítője, így a kultura terjesztője is. Ez persze nem azt jelenti, hogy a kultura hordozója a papiros. Mert hiszen a papiros csak egy türelmes, sőt a legbirkábtürelmü eszköz, melyre gondolatokat, eszméket és szellemtelenségeket egyaránt lehet reá írni. Manapság a szellemi szegénységi bizonyítványokat és az irodalom remekait papirosra írják.

De a kultura hordozója mégsem a papiros, hanem a szellem, melyből az eszme, a gondolat kiárad. A szellemnek pedig mindegy, hogy a belőle kiröppendő gondolatot egiptomi hieroglifákkal, asszír, ékírassal, ruua jegyekkel, görög s latin betűkkel írják fel, mindegy hogy pálcikákra rovásolják e, vagy viasztablettákra stílussal karcollják; mindegy, hogy madzagokra csomózákkal (kipu) a gondolatot avagy kőbe véssék, ércáblákba karcollják, papirus és pergament tekercsekre, rongy és papirosra írják e. Mert ez csak divatkérdés, vagy inkább a művelődéstörténelmi korok szokásaitól függ. A kultura hordozója a szellemi lélek.

Bizonyosság erre pl. a kínaiak számlalmas kulturája. A kínaiaknak már sok századdal Krisztus előtt volt papirosuk, de nem volt kul-

turájuk azért, mert nem volt éltre való gondolatuk; melyet a meglévő papirosokra leírhattak volna.

Mi papirosra írunk, vagy inkább írának, ha nem félnek attól, hogy nemskorára elrogy a papirosunk és nem lesz mire írjuk a gondolatainkat. Pergamentre nem írhatunk, mert nekünk a bőr négy év óta bakancsokra kell; pergamentre azért sem írhatunk, mert nincs hozzávaló ludtolunk, mi közönséges halandók manapság ludat csak a múzeumban láthatunk kilómve; az égboltozati „Fastyuk” farkából pedig nem huzhatjuk ki az evezőtollakat. Stílussal sem írhatunk, mert a viasz gyertyának kell, a gyertya pedig ma arra jó, hogy legyen az árdragítóknak mit elrejtjen. Rézlemezekre sem karcollhatjuk a gondolatainkat, mikor még a nevünket viselő réznegyvetet is elekvirálták a szobánk aajtáról.

Legolcsóbb volna még a papiros, — ha volna belőle elegendő és ha nem volna — drága.

De sajnos itt is kiténik, hogy minden relativ az anyagi világban. Így a papiros is csak aránylag olcsó ma, pl. a viaszhoz, rézhez viszonyítva. Önmagában azonban ma a papiros is méregdrága.

Ugyanaz a minőségű újságpapiros, mely a béke idején 6 koronára volt, ma 120 koronára; ráadásul csak nagy protekcióval

érdemi e jelzőt — legyen olyan díjazása, melyből tisztességesen megélhesse, nagyobb anyagi gondok nélkül. Ma a nyomdák s papirosárak horribilis emelkedésége miatt a kiadók nem képesek arányosan fizetni az írótak. Pedig ez is fontos. Régen sem élték az írók merő idealizmusból, hanem pl. egy datályafa árnycékába telepítettek és a fa gyümölcseivel táplálkoztak. Ma már a datályát Arabiában is pénzért adják. Napjainkban Diogenes nem lehetne cinikus életű, nemcsak azért, mert az üres hordókat elekvirálták, hanem főleg, mivel a hordóban ülés manapság annyira improductív foglalkozás, hogy biztos éhenhalással jár, ha a hordóból egyébként életbölcsesség áradt is.

Legyen szabad saját tapasztalatomra hivatkoznom. Tíz év óta vagyok különböző folyóiratok munkatársa; a kiadókól tudom, hogy ma a szédőnek egy nyomtatott ívének kiszáradásért közel háromszor akkora díjazást kénytelenek adni, mint az írónak, aki a cikket, vagy értekezést megírta. Az idealista szerzők önértéke is jogosan tiltakozik az ellen, hogy szellemi munkájukat a szédő mechanikai munkája alá takssálják.

Például említhetem, hogy az *Uránia* folyóirat — nem vagyok indiszkrét, mert nem vagyok munkatársa — írói honorárium címen fizetett a munkatársainak nyomtatott ívenként 96 koronát, mely összeg 1913-ban a nyomdárnak 30 : a volt, 1917-ben már csak 11 : a, 1918-ban pedig már

jobb, ha a 18-ik évét már betöltötte, vagy ha férjhez ment. De mert a törvényes kellékek közül egyik sem áll fenn, azért a ledny nem lehet férjhez.

A tartalékos honvéddháznagy már dispensációt is kapott a házasságkötéshez, de hátra van a nehéz pont: a vallási akadály. Ennek kiküszöbölésére a főtisztgábiróságához fordult kérvénnyel, amelyben kérte az anya könyv elküldését. Erre azonban nemcsak a főtisztgábiró, de maga a befolyásos miniszter sem jogosult. A jegyzések tanácsátlanul állnak egyelőre, mert nem tudják, hogyan álljanak az oltárelő.

HÍREK.

Közélemezési bizottság ülése. A közlemezési bizottság ma délelőtti ülését tartotta, amelyen a szegények ügyével foglalkoztak. Elhatározták, hogy a hatósági közkönyvra ebedjegyzék árát 1 K 20 fillérről 1 K 30 fillérré emelik fel. Ezzel helystrüke miatt mai számunkban bővebben nem foglalkozhatunk, de legközelebb ki fogunk rá térni. Fát mérsékelt árban fognak a szegényeknek árusítani Steiner Géza munkásbiztosító igazgató rámutatott arra a veszélyre, mely a szappantánya miatt már a közegészségügyet is veszélyezteli. Ennek igazolására felhozta dr. Friss Adólt pénztári főorvos jelentését, melyben a munkásbiztosító igazgatóságnak jelentést tesz, hogy a munkásság körében a ruhakör lépett fel a tisztálaltanság következtében. A közlemezési bizottság elhatározta, hogy a zsirádek központnál deputációban eljárás a szappan kiutalását megsürgeti.

Ugyanez a köldöktárgy a közlemezési minisztérium is felkeresi, hogy orvosait keresse a listágyben. Ugyanez az országosan megállapított 6 kg-ról és 60 dekg-gramm listakéntingens helyett a közlemezési minisztérium mostohasága folytán Székesszékhárv lakossága csak 5 kilogrammos fejkvótában részesül.

Hivatás áldozata. Dr. Böhm Margit orvosnő férjének dr. Hírnécs Kálmán f. hó 17 én Budapestem 28 éves korában elhunyt. A boldogult a múlt október 4-én a Szebéhárván, mint három hadikórház orvosfőnöke teljesített szolgálatot. Minden szabad percét a sebesült katonák között töltötte, hogy a háború szerencsétlenségnek szenvedésit enyhítse. Önteljedő munkássága közben a halál csáráját oltotta magába, úgy hogy meg a tavasszal betegség miatt el kellett hagynia a kórházat szolgálatot s a Tátrába ment bűldölni. Ez is hiába valónak bizonyult s most Budapestén kisenvedet, mint a háború egyike hősi halottja. Négy éves fia és az orvos fogásából most hazatért cseverokkant főhadnagy férje gyógyulja.

Szabad-e férjhez nőnek titokban levelezni? Egy valópör kapcsán ezt a kérdést döntötte el mostanában a kir. Kuria. Persze nem azt, hogy az udvarlójával levelezhet-e, ha nem az, hogy egyáltalában a férjem uram háta mögött, titokban való levelezés megengedett dolog-e. A legfőbb bíróságnak erre nemmel felelt, vagyis a férj tudta nélkül való levelezést tilosnak mondta ki. A Kuria ezzel következetes maradt: legújabb joggyakorlatához, amely újabban a házasság erkölcsi alapját nagyon

kiemeli és szigorúan védi. Az adott esetben megayugtatásul közzük, hogy a titkos levelek egy buszar kapitányhoz mentek és így atapos a gyanu, hogy nem voltak egészen ártatlanok. De ha őnagys. szabónjével levelez titokban, azért még a házasságot nem fogják felbontani, különösen ha a számiát is a férj tudta nélkül fogja kiküszöteni, de nem a más pénzéből.

Kettős gyász érte városunk egyik tiszteletreméltó polgárát Lambrecht Ferenc kölcsönügyi titkönyvetölt. Szombaton temették Mezőkomáromban: apóst: Sztitz Mihály 43-as honvédot, a ki látta a nagy-írdéket a magyar szabadságharc dicsőséges korszakában, aztán 88 évvel a vállán látta újra a borzalmas nagy háborút. Ennek a végét nem bírta már bevárni, elment a nagy pinészet hazájába, a hol örök béke és boldog földamatást vár. Aig ért haza a gyászoló család a mikor jött a másik gyászbr: Lambrecht Ferenc édesanyja, öz. Lambrecht Janosné szűz. Papp Julianna hettől reggel szívszélhűtés következtében hirtelen elhunyt. A jőlékü családra kettős gyász szakadt. Az öregek sárán hullnak. Nemcsak a harciér hatálta közt, de köztük is sárán vágnak a nagy kassák. Öz. Lambrechtné temetése kedden d. n. volt a Havranek utcai gyász házó.

A svájci élelmiszertőlány Svájcban egyre érezhetőbbé válik az élelmiszertőlány. Mivel ott hármincezer internált van a hozzátartozókkal együtt ez százezreleket számolt tesz ki. Az igarságügyi hivatal idegeneket nyilvantartó osztálya körözte a külföldi konzuli hivatalokkal, hogy ezentúl az internáltaknak csak legközelebbi hozzátartozóit idehözvehetnek Svájcban s ezek is legfeljebb csak két hetig.

Lopások a vasuton. Az elmúlt hetekben értekezletet tartottak a Máv. kiküldöttei a csendőrparrancsnokság és Krecsányi Kálmán budapesti államrendőrségi főkapitányhelyettes részvételével, amiatt, hogy a vasuti lopások az utóbbi időben hihetetlenül megsaporoztak annyira, hogy már a vasuti szállítási szintje bizonytalanná vált. Hogy tényleg rengeteg lopás történhet, mutatja az, hogy 1917 július óta tizenhárom több panasz érkezett be. A Máv. az elmúlt év végéig ellapot élelmiszerek és iparicikkek kártalanítása céljából negyemillió koronát fizetett ki. Azt a kárt, melyet a betörők és -tolvajok a vasutnak okoztak, a detektivegyesület 10 millió koronára becsülte. A pályaudvarok dészmált áruiból egész sor Budapest-környéki község él.

Műkedvelő előadás Bicskén. A bicskei iparosifjak társaskörének műkedvelői folyó hó 10 és 11 én a „Felső Klári” című nepszinnművet adták elő igen szép sikerrel s így a műkedvelők már másodszer adták tanulejt annak, hogy a nemes és jó iránt nagy fogékonyással bírnak. A szereplők egy-kettő kivételével igen szerencsésen voltak összeválogatva, ami főként a rendező Kovács János villanyázerrel érdeme, kinek külön érdemül kell feltörni az egész mozgalom létre hozását. Szépen játszottak Kelemen Eius, Kókai Annus és Ilonka, Erdélyi Róza és Rácz Terus. A férfi szereplők közül igen közvetlenül és érzessel játszottak Lalaufner László, ki Aba András szerepét adta és Cseh Ferenc a molnár segéd szerepét játszotta. A tölték megszokott elévességgel játszottak a többi férfiszereplők is, különösen Böcs Imre, Nagy János, Czettner János, Böcs Endre, Szám Ferenc, Pótdéri József, Friedmann László, Rácz János és Pótdéri István. Az erkölcsi siker mellett az anyagi sem maradt el, mi legjobban a számok illusztrálnak, amennyiben a két előadásból összesen befolyt 2729 K, melyből az 1147 K kiadás leszámítva. Maradt tisztán 1582 K és pedig a létesítendő polgári iskola javára 1000 K, az iparos ifjak körének javára pedig 582 K. Igen szép siker, mely csak buzdi tólrag hathat mindazokra, akik a polgári iskola létesítése ügyében bármennyit is tudnak lendíteni. Köszönet a fiatalok s lélekemelő buzgóságért, remélhetőleg most már az arra hivatott közsegi képviselőtestület sem várat magára és megteszi a komoly lépéseket községünk kulturális fejlesztése ügyében. Az előadásokra a következők fizettek felül: Keller Szilárd 100 K, Schádli József 20, Hónigsfeld dr., Szász József, Sáfár Antal 10—10, Szarka Géza, Juhász János 6—6, Blauhorn Jenő, Pajer Antal, Freud Lajos, Lederer Béla, Prockl Gyula, Kovács Gyula 5—5, Gallert Mátyas 4, Elek Imréné, Oberholt Lajos 2—2, Fiszter Antal, Czettner Lajos 1—1 koronát.

Nincs többé hűvárnajó veszedelem. Anglia legyőzte a buvárnajó harcát! — jelentették oda át a gellemának hazájában. Ez tény, ami matematikailag igazolható. Kezdetben 100—120 ezer tonnákat szállszielekett el a buvárnajó, most már megelégszenek 30—40, esetleg 60 ezerrel, de ez csak vasár és ánnepnapokon. Nem nyilvánvalólag csődöt mondott a blokad? Hízen ha ez így megy,

csak ő a nyomdásznak. Nem válik az iradalom javára, ha az író honoráriumát így letaksálják. Már ezen okból is meg kell állítani a nyomdaköltségek és a papírosák folyton fokozódó emelkedését. Nem szabad sohaig tűrni, hogy a szerző a szedő munkájának díjazása közti eme kiálló aránytalanság fennmaradjon.

A papírosmésria és a nyomda roppant árdragítása válságos helyzetbe hozta a tudományos testületinket, a könyvkiadóinkat, a folyóiratok és némely újságok kiadót.

Lehet többeknek komoly meggyőződésük az, hogy a napi sajtó, az újság csak szükséges rossz, melyet mégis nélkülözni lehet; azt azonban minden gondolkodó észnek el kell ismernie, hogy a tudományos haladásnak megállása, az iradalomnak a papírosmány miatt történt lényeszerző alá helyezése révén mérhetetlen lesz a kár, melyet a nemzet és az egész emberiség művelődése megszűnével, ha a tudományos testületeink kénytelenek lesznek ezmeiket nem közölni. Akkor majd megnehezül a közönség és az ifjabb tudósmenedék nevelődése. Mert hők az iradalom nélkül nevelni lehetetlen, az iradalomhoz pedig — sajnos — papíros és nyomdafesték is kell.

A papíros manapság önmagában is érték. És ez nagy bajunk! Az volna kívánatos, hogy a papírost a rajta lévő gondolat ténne

értékessé. Mert minden műtérkép, minden írás, minden szellemalkotás voltaképpen annyit ér, amennyi gondolatot tükröz. Az az ócska pergamentkeres, mely az Ilias és Odyssea régi másolatát tartalmazza, többet ér, mint meztárszákát nyomó Janos bankó halma. Egy gyártott papíros: töredék, melyen egy ókori nagy bölcs aranygodolatai vannak, na gyobb érték, mint a ropogós ezresek egész kölege.

A papírosmány és a nyomda árak ijeszto emelkedése komoly aggodalomra ad okot azért is, mert meglehet, hogy elállítja a szellemi élet szűverését, minék következtében általános tepedés állna be. A történelem bizonyosságra, hogy mily nehezen pótolható a kár, ha a szellemi életben a fejlődés folytonossága megszűnik. Gondoljunk a renaisszancet megelőző századokra, visszamenően a klasszikus ókorig.

Nagyfontosságú kórdérek az, hogy az iradalom megállását kölcsönös közreműködéssel megakadályozzuk.

Ne mondjunk le a szellemi, vagyis iradalmi termékek élvezéséről akkor sem, ha magas előfizetési árakon kell is megszerznünk. Kérem: ne tessék azt vélni, hogy pro domo, lapunk érdekébe írom e tárcát és érvelek így. Nem. A kultúra haladását akarom ezzel szolgálni. Elismerem, hogy mi szerkesztők és kiadók a rénk szűdős s folyton súlyosbódó

drágaságot nem háríthatjuk vég telenség az előfizetőkre, nem emelhetjük az előfizetése díjakat havonként és oly százalékkal, minőkkel emelkednek a nyomda árak. Mert ez csak bizonyos hatáig lehetséges; annál is inkább, mert főleg azokat érinti akik az általános drágaság terheit leginkább szenvedik.

Más megoldást kell keresni! Közösen kell kernánk az állam segítségét. Bizonyára fog is segíteni. De még ez sem végleges megoldás. Olyan érdekeszővéteget kell megalkotunk, mely a művelődést szolgáló, komoly, hasznos, erkölcsös szellemi termékek (nem bolondgombák!) sokszorosításának feltételeit biztosítsa és melyet az államhatalom jóakarótuan támogat, hogy a szellemi élet zavartalanul s biztos alapokon fejlődhessek.

Amíg ez meg nem lesz, addig a legnagyobbszabású, tíz milliós-kal dolgozó sajtóakció terveit is illuzoriusakká teheti a nyomda és papírosdrágaság. Mert a milliók is elfogynak, csak kissé később, mint a százakos. És amit a sajtóakció idealistái védvénnek építenek, abból a drágaság és papírosmány kátyúvartat varázsolhat, a maga rideg, számitó sariatárságával.

Ceterum censeo: a papírosmány és nyomdaárdrágítás hűdrájeit kellene minél előbb levagdálni. Vajjon ki lesz ez a sárkányölő Siegfried?

eljön az idő, amikor a tengeraltárók egyáltalán nem fognak elüllyeszteni semmit s akkor vége a búvárhajó harcnak. Eppen így történt a cigányai is: megszűnt a dög mihelyt megdöglött harmadik díszója is. Bár ellenségek vagynak, de mint lojalis ellenfél igazán öhajjink, hogy Lloyd George minél hamarabb jelenthesse be örvendő népének, hogy megszűnt a búvár hajóharc, mert nincs amit elüllyesztenek.

Adomány. A szegény aszszony részére adakoztak: N. N. N. N. 10—10 K. Szilágyi Testvérek Sámfalva Vasm. 30 K. Sz. J., Róth Jánosné Adony, özv. Varga Mihályné Adony, Stancel Andrásné Adony 5—5 K.

A németek és amerikaiak villamos hajói. Az ontentó lapjai. sűrűn foglalkoznak mostanában a németek új rendezési hajóival, amelyeket állítólag villamos erővel hajtának és a sebességük sokkal nagyobb, mint az eddig ismert hajóké. A németek különösen a belga partok mentén alkalmazták a villamos hajókat s már ma nagy sikereket értek el velük. A Matin jelentése szerint most már Amerika is elhatározta, hogy villamos hajókat építtetett. Már készülnek is és a nevük Radió hajó, a sebességük pedig 35 tengeri mérföld lesz óránként. Az amerikai hajókat rádió dinamikus uton a partról kormányozzák, magukon a hajókon egy lélek sem lesz. Az új hajókat nagy sikert várnak.

Szeplő, májfolt pörrensé arcútlátlanság ápolására biztos hatású szer a „Korona tejkrem” (ezelőtt Crème de Laktine), mely párszórú használat után az arci borsónyímává és hófehérré teszi. Egy kis télegy 1.50 K. Nagytélegy 3 K. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerüzletében.

Közhűgés ellen kitűnően bevált háziszér a Sörk-passzilla. Egy doboz ára 1 korona. Kapható Szűcs Róbert Károly királyi téri gyógyszerüzletében.

Színház.

A színházi iroda jelentése.

A hét-kimagasló eseménye lesz a múlt hétről Falussy betegsége miatt lemaradt „Hajduk hadnagya” melynek szerdán lesz a felújítása. A másik pedig Biró Lajos szenzációs sikerű újdonságának, a Hotel Imperialnak a bemutatója, ezt pedig péntekre tűzte ki az igazgatóság. Mind a két darab elsőrangú szereposztásban kerül színre. Vida, Mezey, Nemeth, Falussy, Brády, Gulyás, Ligeti mind hálás feladat-hoz jutottak a Hajduk hadnagyaiban. A Biró darabnak, amelynek előkészületei Majthényi vezetés alatt erősen folynak s a főszerző: Majthényi, Kovács Lulu, Wirth Sári, Falussy, Brády, Gulyás és Gulyásné, Krémer továbbá a sok mellékszereplő. A Hajduk hadnagya még csütörtökön, a Hotel Imperial pedig szombaton és vasárnap is színre kerül.

Nagyon kedves gyerek darab a csütörtökre hirdetett „Koldus és királyfi.” Kedden este a Sztambul rózsája, ez a népszerű slágeroperett a tizenötödik előadásához ér el.

Heti színházi műsor:

Szerdán: Hajduk hadnagya. Csütörtökön: d. u. Koldus és királyfi. este: Hajduk hadnagya. Pénteken: Hotel Imperial. Szombaton: d. u. Csárdáskirály. este: Hotel Imperial. Vasárnap: d. u. Vandergold k. a. este: Hotel Imperial. Előkészületen: Kórta lány.

Mozsi.

Az Uránia igazgatósága közli:

Tünő napsugarak. Szerdán és csütörtökön kerül az Urániában bemutatásra az első Lidya Borelli film. A jeles művész nőt itt egy „Nagyvilági hölgy regényét” látja élen 5 felvonásban, mely káprázatos pályafutásán igazán szenzációs látványosságok tárulnak élénk. Pazar utazások, gyönyörű vidék, séta Rómában, kertünnepélyek

Az Apolló igazgatósága közli:

A sárka ördög. A sárka faj, amely előzőlénél fenyegeti a világot, mindent elkövet, hogy megszerezze magának mindazt, amire a tudomány, vagy katonai szempontból szüksége van. A sárka fajnak egy ilyen exponense: a hónapokat egyik európai fővárosban, hogy Remus dr. korszakalkotó talalmányát hazájának megszerezze. Stuart Webs azonban ötletesen, nagyszerű trükkök segítségével kiragadja a prédát a sárka ördög kezéből. Ezt a szenzációs filmatrakciót mutatja be az Apolló-színház szerdán és csütörtökön rendez helyáruk mellett. Előadások 6 és fél 9 órakor.

JEGYEZZÜNK keresztény sajtóhadikölcsönt!

A központi Sajtóvállalat részvényeit a következő helyeken lehet jegyezni:

Egyházmegyei nyomda

Horváthné és Rónainé

(Kossuth utca)

Mikó-nővérek

(Széchenyi-Marich utca)

Ker. Fogy. Szövetkezet

Vadász Ferenc

(Budai út)

Székesfehérvári Hitelszövetkezet (Távirada-u. 6. csüt. és szom. d.e.)

Seminárium.

A kiskertesek figyelmébe!

Az érdekeltek szives figyelmébe ajánljuk, hogy a kiskertek kiosztását a napokban megkezdjük: siessenek tehát szövetkeztünknek minél előbb jelentkezni. Tájékozást megjelölték, hogy a Sörház feletti (csatornaparti) és az u. n. Váralja területének kivételével a tavaly művelt kiskertek ezidén is megmaradnak. Mindazon által, minthogy a Homokosr alatt és a Komlóskertben most tavaszra újabb és nagyobb területet bocsájtott a városi hatóság rendelkezésünkre,

a tavalyinál jóval nagyobb kiskerteket

lesz módunk kiosztani. Esért új felosztási tervet kell kidolgozunk, egy hogy a kiskertek megsejti és tulajdonosai valószínűleg teljesen megváltoznak. A sürgős jelentkezésen felül arra kérjük tehát az érdekelteket, hogy a

FEBRUÁR 21-ÉN (csütörtökön) d. u. 4 órakor

a hitelszövetkezet helyiségében tartandó megbeszélésre lehetőleg mindnyaján jöjjenek ek.

Székesfehérvári Hitelszövetkezet.

APRÓHÍRDETÉSEK

Aprított túzifa nagyban és kicsinyben kapható József-utca 30. sz. tűzifatelepén. Rendelések felvételnek Hahn Jakab irodájában is.

Eladó ház. Külsőbudai ut első dűlőben a harmadik ház eladó. Tudakozódni ugyanott.

Buzaszalma eladó. Budai ut 16. sz.

Egy mindenestül felvétel Kovács Imre fűszerüzletében Simor-utca 41.

Intelligens jölelő, házvezető-nőt, ki a főzés, könnyebb házimunkákat vállalja, keres birmegyeyi család. Bővebbet Vásár tér 28. háztulajdonosnál.

Nagyobb fluótióny felöltő és cipő Gyümölcs utca 3. sz. a. eladó. 2-3 ig megtekinthető.

Budapest keresztény családhoz munkaszerető fiatal leány keresettek, aki megtanulhat főzni. Tudakozódni Székesfehérváron, Kerteszné, Kipró-utca 25. szám alatt.

Vármegeháznál hivatalszoba helyettes március 1-től felvétetik. Bővebbet a várnagynál.

Egy jó hasas eladó Jamesár kul első ház.

Egy tanulót felvesz Varga István nőiszabó, József-utca 20.

A Székesfehérvári Szeszifző Szövetkezet 100 hl. szeszszállításra alkalmas hordót keres.

Utánia-színház

Szerdán és csütörtökön,

február hó 20 és 21-én:

Első Lidya Borelli-film!

TÜNŐ NAPSUGARAK

Szenzációs látványossága film.

Egy nagyvilági hölgy regénye 5 felvonásban.

Remek pótműsor.

Előadások fél 7 és fél 9 órakor.

Rendes helyáruk.

Öreg-utca 27. sz. új családi ház-é. laddó. Tudakozni ugyanott lehet.

Egy kocsis felvételnek Hagemacher sörfételepén, Farkas utca 6. Egy kiutófiut vagy leányt felvételnek, Resenszky Zsófia, Ybl Miklós utca 10.

A gázgyáiban napszámokos havi 210 korona fizetéssel felvétetik.

Önkéntes árverési hirdetés.

Közeghy Imre tulajdonát képező, a székesfehérvári 8493. sz. teleklönyvi betéiben A. t. I sor, 10982. hrsz. alatt felvett, 7421 □-öl kiterjedésű frissen trágyázott Kirlingketű földben rét ingatlan f. évi február hó 24-én délután 13 órakor dr. Kovács Lajos ügyvédi irodájában (Vörösmartytér és Zita királyné ut sarkán) önkéntes, bíróságon kívüli árverésen eladatik. Az árverési feltételek az árverés megtartása előtt közzöletnek.

Székesfehérvár, 1918. évi február hó 17-én.

Dr. Kovács Lajos, ügyvédi irodája.

Apolló-színház.

Szerdán és vasárnap, február hó 20 és 21-én:

A sárka ördög.

Japán kém dráma 5 felv.

Főszerzők:

Werner Kraus, Ramharter,

Crust-Richter, Lulu Pick.

Klegészitő műsor.

Előadások 6 és fél-9 órakor.

Rendes helyáruk.

A szerkesztővel személyesen,

a lapra vonatkozó, vagy közérdekű ügyben hétköznapokon délután 4-től 5 óráig lehet tárgyalni. A szerkesztő ideiglenes lakása: Jókai utca 1. földszint jobbra.

Kiadóhivatali ügyek rüidenkor elintéztetők úgy a kiadó hivatalban, mint a nyomdában.

A Fejermegyei Napló telefonszáma: Szerkesztőség és kiadóhivatal 2—08. Nyomda 2—08. Megjelentik vasárnap és ünnepnap kivételével mindennap este 8 órakor.

Újdonság nőt és leányka FILZ és VELOUR kalapokban.

SZÖVET ÉS SELYEM BLOUSOKBAN,

Szörme gariturákban. o o Divatos fűzők. Kézimunkák.

Nagy választék SIRKOSZORUKBAN

Kováts Antalnál, Károly királyi-tér.